

Ústav obecné lingvistiky

HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Structural iconicity and possessive constructions: explorations in Artificial language learning

(Strukturní ikonická a posesivní konstrukce: výzkum v osvojování umělého jazyka)

Bc. Michal Lázníčka

Předložená diplomová práce je velmi erudovanou sondou do problematiky ikoničnosti v lingvistické teorii, s pilotním pokusem testovat tento koncept experimentálně. Na pozadí podrobného výkladu možných ikonických vztahů a jejich manifestace v různých jazykových jevech se autor zaměřil na jeden konkrétní jev – vyjadřování posesivity – a ten se také stal základem experimentu s osvojováním umělého jazyka, ve kterém autor testoval svou hypotézu o úloze ikoničnosti v osvojování jazyka obecněji.

Práce je rozčleněna do šesti kapitol, přičemž zhruba první polovina práce je věnována kritické analýze současného stavu poznání ikoničnosti obecně, a to jak z hlediska typologického, tak z hlediska různých teoretických přístupů, vše hojně ilustrované dobře vybranými příklady. Ve druhé polovině se pak autor soustředí na představení posesivity jakožto gramatické kategorie, která představuje typologicky zajímavý komplex gramatických struktur, a podává výklad o relevantních vzorcích vyjadřování atributivní posesivity v češtině. V poslední části práce je pak představena experimentální metoda Artificial Language Learning (ALL) a její aplikace v experimentu, ve kterém se rodilí mluvčí češtiny učili vyjadřování posesivity v umělém jazyce; cílem experimentu bylo zkoumat, zda se osvojování ikonicky uspořádaného gramatického systému liší od osvojování gramatiky neikonické.

Za hlavní přínos práce lze považovat především její teoreticko-metodologické zaměření. Kritická reflexe, vlastní domýšlení důsledků a syntéza úctyhodného množství náročné typologické a teoretické literatury věnované různým druhům ikoničnosti poskytuje ucelený obraz o tomto jevu, a tím také velmi informativní odrazový můstek k dalšímu výzkumu ikoničnosti. Jelikož jde o jev, který se v současnosti těší vytrvalé pozornosti lingvistů a vyvolává různé kontroverze, je taková syntéza vítaným příspěvkem do této širší debaty. Nicméně je třeba vyzdvihnout i význam pilotního experimentu, který jednak naznačuje možnou cestu k ověřování tohoto teoretického konceptu, ale především ukazuje, že metodu původně spojenou s čistě strukturálním, formálním pojetím gramatické organizace je možné aplikovat i na testování kategorií, které jsou primárně sémantické (na příkladu posesivity). A jakkoli je tento první pokus nedokonalý, naznačuje možné cesty. Zároveň je sympatické, že autor si je této nedokonalosti vědom a nabízí i vlastní kritickou reflexi celého procesu.

Předložená analýza nabízí řadu zajímavých interpretací, nových souvislostí a postřehů a následující poznámky se týkají právě takových otázek, které nabízejí podněty k dalšímu přemýšlení a zpracování některých detailů:

Ústav obecné lingvistiky

- Zajímavá je diskuse o posesivitě týkající se možné souvislosti mezi relativní neoddělitelností a intenzitou vzájemného vztahu, a následně korelací s „rozložitější“ (*bulkier*) formou (str. 49). Bylo by možné tento směr uvažování, tj. důležitost intenzity jakožto relevantní interpretace, vztáhnout i k pozorování, že externí posesor se univerzálně spojuje s konceptem zasaženosti?
- Je trochu škoda, že autor v kontextu externích posesorů nerozvádí konkrétněji otázku toho, jak bychom se na ně mohli dívat z hlediska ikoničnosti, ať už se odvoláme na konceptuální těsnost (*tightness*) nebo „rozložitost“ (*bulk*) nebo blízkost (*proximal construction*). Jak bychom porovnali externí a interní posesivitu v češtině z tohoto hlediska a ve vztahu k (ne)zcizitelnosti?
- Jedna spíš volně související otázka, plynoucí z výkladu ikoničnosti obecně: ikoničnost při řazení vět se dobře ukazuje u temporálních vztahů, jak je také uvedeno v textu. Ale mohli bychom třeba vysvětlit i jiné odpozorované linearizační preference, které nejsou, aspoň primárně, čistě temporální? Např. to, že podmínkové věty častěji předcházejí větám hlavním než naopak. Dala by se v rámci ikoničnosti formulovat hypotéza o tom, jaké řazení bychom mohli očekávat v přirozené konverzační komunikaci?

Práce je napsána čtivě a přehledně, má jasnou strukturu i logiku, vyznačuje se pečlivou argumentací a navíc je napsána téměř bezchybnou akademickou angličtinou. Po všech těchto stránkách představuje předložený text velmi profesionálně odvedenou práci, argumentačně vyzrálou. (Snad jen v předposlední kapitole jako by autorovi došly síly k poslední ediční kontrole, str. 71-76, a výsledkem je několik nahromaděných typografických chyb, které jsou o to nápadnější, že je jinak celý text velmi čistý.) Bibliografie svým rozsahem i volbou jednotlivých položek daleko překračuje očekávání spojená s kvalitním diplomovým výzkumem, vhodně kombinuje domácí i zahraniční zdroje, a to deskriptivní, metodologické, typologické i teoretické. Většinou jde o texty velmi náročné.

Celkově touto prací autor rozhodně prokázal badatelskou úroveň, která je nejen předpokladem pro úspěšné splnění nároků kladených na kvalitní diplomový výzkum, jak po stránce formální, tak obsahové, ale také příslibem pro další samostatnou vědeckou práci autora. Navrhuji hodnocení „výborně“.

Doc. Mirjam Friedová, Ph.D.
Univerzita Karlova, Filozofická fakulta
Ústav obecné lingvistiky

Praha, 7. září 2014